

10473

1381 augusti 23

Ulleråkers tingsplats

Lars (Petersson) i Vreta, häradshövding i Ulleråkers härad, utfärdar fastebrev då Sigrid (Johansdotter) i Högby i Nysätra socken på tingen i Ulleråker på rätt tingsplats och tingsdag och med sin make Peters (Johansson) samt vänners och fränders samtycke och råd säljer 4 ½ öresland jord med alla tillagor i Ströby i Börje socken till domkyrkan i Uppsala för 42 mark i reda pengar, som hon erkänner sig ha mottagit. Jorden hade lagenligt uppbjudits i en dag och ett år till utfärdarens närmaste släktingar. Säljaren avhänder sig och sina arvingar jorden och överläter den till domkyrkan enligt landslagen. (Utfärdaren) stadfäster köpet och utnämner tolv fastar som är Jöns i Alsta, Lars i Broby, Nils (i Broby), Olof i Ströby, Staffan i Hässelby, Olof i Klista, Johan i Klista, Nils (i Klista), Anders (i Klista), Olof i Malma, Olof i Ultuna och Jöns i Stabby. Vedervarumän är Matts i Finnsta och Ingevald i Ekeby.

Utfärdaren beseglar.

Orig. på perg. (24,5 x 11,8 cm, uppveck 1,7 cm; 15 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11966.

Regest: RPB nr 1616.

Om häradshövdingen Lars (Petersson Mule) i Vreta se kommentar till DS nr 10399.

Om orterna i Ulleråkers härad se DMS, Uppland 1:2.

Jämför brev 1381 4/10 (DS nr 10508) där Sigrid Johansdotter och Peter Johansson säljer 14 örtugland jord i Ströby till Uppsala domkyrka, vilket torde vara samma jord om 4 ½ öresland jord (= 13 ½ örtugland) som i detta brev; jämför DMS, a.a., s. 85.

Dateringen anger att häradstingen ägde rum 14 dygn efter sankt Lars dag (10 augusti). Rätt tingsdag i Ulleråkers härad var torsdag, se S. Sjöberg i Rättshistoriska studier 3 (1969), s. 87. Den 23 augusti var dock en fredag.

Jak Laufrens j Wrætom¹ hærædzhøfdinge · ofuer Wllerakers hundare kennes medh
 thesso mino opno brefue / ok vitne bær / at areno epter vars Herra býrd · M^occc^o lxxx^o primo
 2-fiortan nattom² epter sancte Laufrensa · dagh · a Wllerakers hundare forenempdo · a
 rættom tingstad · ok rættom tingxdagh · war stad · Sighridh · af Høghbý · j Nýsætra sokn /
 5 ok kændes sik medh sins husbonda · Pædhers · ok sinna frænda · samtýkkio / ok radhe /
 hafwa saalt ok wnth domkirkionne j Vpsalom · halfh · fæmpta · øre landh jordh j Strøbý j
 Býria sokn · medh allom tillaghum nær ok fiærre / engo vndan · takno · fore fult værdh xlij
 marker redho penningia hwilika hon kændes sigh redhelika hafua vpburidh / · Hwilik iordh
 laghlika j wpbudhno stodh · / 3-dagh ok aar³ / næstom frændom til løsn · vm nokre waro som
 10 hona løsa wildo · / Ok af hænde hon the samu iordh · sigh ok sinom arfuom ok fornempdo
 domkirkio hemuldhadhe · epte landz laghum. Ok skilde fore the køpe · ok nempde tolf /
 manna fastho · hwilike som thesse æra · Jøniz j Alssta⁴ · / Laufrens j Brobý⁵ · Nicles ther
 samu stadz · / Olafwer j Strøbý · Staffan j Hæsleby⁶ / Olafuer j · Klýkistom⁷ / Jogn j Klýki-
 stom, Niclæs ther sama stadz · Andres ter sama stadz · / Olafwer j Malmom⁸ · Olafwer j
 15 Wllatunom⁹ ok Joniz j Stabbý¹⁰ / ok vidherwæru men · Mathias j Finzsta¹¹ · ok Ingeualder j

7 fiærre] *Läsningen av sista bokstaven osäker.* | xlij marker] *Hopskrivet; ij tillagt i efterhand.* 8 kændes] *Läsningen av sista bokstaven osäker.* 11 skilde] *Härefter saknas förväntat iak.* 13 Hæsleby] *Första bokstaven s rättad från l.*

¹ Vreta i Dalby socken. ²⁻² D.v.s. 'fjorton dygn', jfr Söderwall: nat 3. ³⁻³ Om detta tidsuttryck i svenska medeltidslagar, se Magnus Erikssons landslag i nysvensk tolkning, utg. Å. Holmbäck-E. Wessén (1962), s. 85, not 9. ⁴ Alsta i Börje socken. ⁵ Broby i Börje socken. ⁶ Hässelby i Börje socken. ⁷ Klista i Börje socken. ⁸ Malma i Bondkyrka socken. ⁹ Ultuna i Bondkyrka socken. ¹⁰ Stabby i Bondkyrka socken. ¹¹ Finnsta i Vänge socken.

Ekeby¹². Datum et actum anno, loco · et die quibus supra · sub sigillo meo proprio · presentibus · apposito jn pendentj ·

På uppvecket: Jak Laufrens j Wrætom

På baksidan: Super v oris in Strøby parochie Byria
f vij¹³
S

20

Sigillet saknas, men sigillremsan är bevarad.

17 pendentj ·] Härefter brevauslutande tecken. 18 Jak ... Wrætom] Pennprov. 20 f vij] Med annan band. 21 S] Sannolikt pennprov.

¹² Ekeby i Bondkyrka socken. ¹³ Uppsala domkyrkas brevsignum, se L. Sjödin i MRA 1939, s. 125.

10474

1381 augusti 23

(Söder-)Tälje

Biskop Tord (Gunnarsson) i Strängnäs intygar att han, med samtycke av kyrkoherden Jakob i Forssa, av ärkebiskop Birger (Gregersson) i Uppsala, välboren hustru Elin Johansdotters testamentsexekutor, mottagit de egendomar som Elin testamenterat till kyrkoherden i Forssa i Strängnäs stift, det vill säga gården *Ursnäs, 12 öresland i byn Malsta med en kvarn och 1 öresland i Hässelängen (samtliga i Forssa socken) med alla tillagor. Utfärdaren förbinder sig, sina efterträdare och sitt domkapitel att i Strängnäs domkyrka för evigt låta en präst fira en mässa varje vecka för Elin och hennes framlidne make, välboren man Gustav Birgersson, samt för deras barn. Vidare ska en årsmässa firas med fem präster mellan heliga Jungfruns himmelfärd (15/8) och födelsedagsfest (8/9) i Strängnäs domkyrka, medan en annan årsmässa årligen ska firas i Forssa kyrka, där Gustav, Elin och deras barn är begravda, under fastan på en bestämd dag som ska bestämmas av utfärdaren eller dennes efterträdare, med fem präster såsom nämns ovan. Utfärdaren lovar att allt detta ska bekostas av honom själv och hans efterträdare.

Utfärdaren beseglar.

Orig. på perg. (23,0 x 10,2 cm; 14 rader), Sv. Riksarkivet.
SDHK nr 11967.

Regest: RPB nr 1617.

Om Elin Johansdotter (Jönsdotter), som avled senast 1358, och hennes make Gustav Birgersson (Sparre av Hjulsta och Ängsö), fogde på Stockholms slott, se ÄSF I, s. 192 och 329–330. Elins patronymikon skrevs i hennes testamente (Odat. perg. RA nr 39, SDHK nr 6328) "Iouans dottir". Om testamentet se ÄSF I, s. 329, och M. Collmar, Strängnäs stifts herdaminne I (1977), s. 551 med not 1.

Om kyrkoherden Jakob (Jonsson) i Forssa, som senare blev kanik i Västerås, se Collmar, a.a., s. 552–553.

För orterna i Forssa socken se DMS, Södermanland 2:5, s. 125–130.

Vniuersis presentes litteras inspecturis Thordo permissione diuina episcopus Strengensis salutem in omnium Saluatore · Tenorepresencium recognoscimus et fatemur nos · a venerabili in Christo patre · domino Birgero Dej gracia archiepiscopo Vpsalensi executore,